

СЕКЦІЯ 2

РЕАЛІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТИВНОГО ПРАВА ОСОБИ НА ЗАХИСТ ПРАВА ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ

Сайбеков М.

(наук. кер. — доц. Лобач К.В)

*студент V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВПЛИВУ НА БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

Чи не найголовнішою рисою глобалізації визнається її інформаційний складник, який вважається необхідним елементом сучасного світового розвитку. На цій основі розробляються концепції інформаційного суспільства як певного втілення ноосферної цивілізації. Відповідно саме концепція інформаційного суспільства має відповідати на питання стратегічного характеру.

До глобальних проблем сучасності відносять такі явища, як «кіберзлочинність; забезпечення стабільності функціонування інформаційної інфраструктури та захист від усілякого типу атак; забезпечення особистісної інформаційної безпеки користувача інтернету, включаючи недоторканість приватного життя; безпека електронних транзакцій тощо» [1, с.146].

Інформаційна революція є також чинником, що змінює безпекове середовище. Як чинник, що впливає на розповсюдження технологій, вона може поглибити «бідність» і зробити її ще очевиднішою. У демократичних країнах розвиток інформаційних технологій робить суспільство досить вразливим для певних форм терористичних атак. Крім того, демократичні країни не завжди спроможні ефективно контролювати потоки інформації, оскільки посилення такого контролю означало б фактичну ліквідацію одного з найбільш дієвих елементів демократії — свободи слова.

Водночас авторитарні режими більш вільні маніпулювати медіа та здійснювати вплив на громадську думку, в т.ч. й демократичних країн, з якими вони конфліктують. Урядова інформація не може змагатися з пресою у швидкості інформаційних потоків. Через це кожен крок, зроблений демократичною країною задля посилення своєї безпеки, пильно розглядатиметься пресою. Отже, необережні дії держави щодо забезпечення безпеки будуть неефективними.

Унаслідок інтенсивного розвитку інформаційних технологій, їх вирішального значення для систем прийняття державних рішень, управління фінансами та банківською системою, енергетикою, транспортом, внутріш-

ніх і міжнародних комунікацій тощо інформаційна сфера стала об'єктом прискіпливої уваги і з боку держав та транснаціональних організацій, що прагнуть домінувати у світі, і терористичних організацій та деструктивних спільнот, що намагаються створити труднощі у здійсненні суспільно важливих функцій [8, с.11].

З огляду на особливу вразливість інформаційно-комунікаційних систем держави особливу загрозу можуть становити цілеспрямовані заходи з боку деструктивних елементів (хакерів) та іноземних спецслужб, здатних дезорганізувати ключові інформаційні системи урядових інституцій і важливих для національної безпеки сфер приватного сектору, а також спецоперації, спрямовані на несанкціонований доступ до баз стратегічно важливих даних, дезінформація та маніпуляція масовою свідомістю. Особливим викликом для молодих демократій є намагання деформувати у свідомості міжнародної спільноти їх національно-державного іміджу у спосіб організації проти них системних кампаній наклепництва.

Сприяючи розвитку позитивних тенденцій глобалізації та органічно пов'язаній з нею інформаційній відкритості, держава водночас має рішуче протидіяти деструктивним процесам десуверенізації в культурно-інформаційній сфері, зокрема експансії іноземних держав і транснаціональних корпорацій у внутрішній інформаційний простір, здатній призвести до втрати національної ідентичності й руйнації духовно-моральних підвалин суспільного життя [6, с.26].

Глобалізація значно посилює і переводить у нову якість такий феномен як інформаційні війни та інформаційні спецоперації. У системі міжнародних відносин формується нова структура, де панівною елітою стає прошарок людей, що може обробляти інформацію і який фактично реалізує інтереси «золотого мільярда» тих сегментів світової економіки, що здійснюють перетворення інформації. Формується і новий соціальний панівний прошарок глобалізованого світу, т.зв. медіакратія.

На глобальному медіаринку домінують лише близько десятка ТНК, які є найбільшими корпораціями у світі, і які мають не лише свої інтереси у кількох медіасекторах, але й інвестують капітали у стрімко зростаючі галузі «нової економіки» [2, с.35].

В умовах поширення світової мережі зв'язку збройні конфлікти набувають нової якості, доповнюючись сферою віртуального протистояння на рівні *інформаційних операцій*. За своїми наслідками (дестабілізація внутрішньої ситуації, втрата державного управління, зниження обороноспроможності) інформаційні війни не поступаються традиційним, іноді виходячи на перший план у процесах протистояння. Україна значно програє у веденні інформаційних війн, що позначається на її світових рейтингах і зовнішньому іміджі.

Інформаційні війни починають розглядатися як основний складник забезпечення національної безпеки. У світових геополітичних і економіч-

них центрах і державах створюються спеціальні органи для ведення інформаційних війн [3, с.39]. Інформаційні спеціальні операції здійснюються і урядовими колами певних держав для забезпечення власних інтересів, і впливовими неурядовими структурами ТНК, міжнародними кримінальними або терористичними організаціями.

Кожна країна або їх спільнота виробляє власну стратегію поведінки та політики інформаційної безпеки в умовах глобалізації комунікацій. Так, наприклад, європейська стратегія відзначається пошуками рівноваги між контролем держави і стихією ринку, динамічним поєднанням державних інтересів і прагнень приватного та корпоративного бізнесу. Разом з тим азійська модель пов'язана з утвердженням традиційних цінностей і культури.

Україна інтенсивно включається в процеси глобальної інформатизації [4, с. 28].

Водночас для нашої держави, де інформаційна діяльність поки що не отримала належного розвитку, головні загрози медіаінформаційного тероризму створюють переважно іноземні держави, міжнародні терористичні та інші злочинні угруповання й організації, що користуються нерозвиненістю і слабкістю відповідних державних структур.

Організуються й спеціальні деструктивні медіакампанії та спеоперациї, спрямовані на поширення дезінформації, насаджування духу ненависті та нетерпимості щодо певних суспільних груп (етнічних, класових, конфесійних тощо). Досвід сусідніх країн свідчить про те, що такі кампанії, разом з актами психологічного терору проти «чужинців», часто передували громадянським конфліктам і війнам [10, с.26].

Мас-медіа використовуються насамперед з метою психологічної обробки масової свідомості для самозбереження та самозахисту, ігнорування елементарних правил особистої та громадської безпеки, насаджування відчуття приреченості тощо. Медіатероризм вважається особливим різновидом психологічного тиску й полягає у спробах через спеціальні медіаоперациї зруйнувати знаково-символічну інфраструктуру суспільства, створити в ньому атмосферу громадянської непокори, недовіри до дій і намірів влади (особливо її силових структур, покликаних захищати суспільний порядок), а також формувати ксенофобні настрої й підозріле ставлення до «чужинців», якими, за певних умов, можуть виявитися представники будь-яких меншин [7].

У добу глобалізації кожна країна прагне вибудувати власний авторитет у світі, бо від іміджу держави залежить її привабливість для інвесторів, а саме те, наскільки вона викликає довіру у світової спільноти і може бути надійним партнером, стає одним із вирішальних чинників інтенсивності включення її в глобальні процеси.

Небезпечною є тенденція у світових мас-медіа насаджувати спотворений імідж України як держави, що нібито надає притулок терористичним

групам, продає зброю проблемним країнам, які підтримують тероризм тощо. Україну постійно презентують як корумповану та криміналізовану державу, де масово поширюються ВІЛ-інфекція, наркоманія тощо.

При цьому вітчизняні ЗМІ підхоплюють більшість негативних сюжетів, продемонстрованих західними та російськими мас-медіа, а часто і самі підкидають такі сюжети за кордон. Що ж до системи контрпропаганди, то вона, попри усі розмови про її необхідність, фактично відсутня. Неоперативність, а часом і упередженість у висвітленні тих чи інших питань в українських медіа призводить до того, що інформаційні служби за кордоном часто використовують російські телематеріали про Україну, що призводить до зміщення акцентів у висвітленні подій у бік російських інтерпретацій [5, с.325-326].

У нинішній ситуації необхідно вжити заходів щодо активного державно-правового регулювання інформаційних процесів і відвернення загроз в інформаційній сфері України, приведення національного інформаційного законодавства у відповідність із нормами міжнародного права за умов одностороннього захисту національних інтересів у інформаційній сфері.

Література:

1. Современные глобальные проблемы мировой политики / Под ред. М. М. Лебедевой. - М. : Аспект Пресс, 2009. - С. 146.
2. Зернецька О. «Імператори» шпальт та ефіру. Медіакратія: генеза та природі влади / О. Зернецька // Політика і час. 2006. № 4. С. 35.
3. Литвиненко О. В. Інформаційні впливи та операції. Теоретико-аналітичні нариси : монографія / О. В. Литвиненко. - К. : НІСД, 2003. - С. 39.
4. Макаренко Є. А. Європейська інформаційна політика / Є. А. Макаренко. - К. : Наша культура і наука, 2000. - С. 28.
5. Зернецька О. В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини / О. В. Зернецька. - К. : Освіта, 1999. - С. 325-326.
6. Гриценко А. Режими міжнародної безпеки / А. Гриценко, Г. Костенко // Чорноморська безпека. - 2006. - № 2 (4). - С. 26.
7. Горбулін В. Україна та стратегічні перспективи Європи: відповідь «евроскептикам» / Володимир Горбулін, Євген Бершеда. - Дзеркало тижня. - 2013.
8. Камінський Є. Міжнародна безпека у XXI столітті: загальний прогноз / Є. Камінський // Дослідження світової політики. - 2001. - Вип. 15. - С. 11.
9. Современные глобальные проблемы мировой политики / под ред. М. М. Лебедевой. - М. : Аспект Пресс, 2009. - С. 84.
10. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя / Е. Гіденс. - К. : Альтерпрес, 2004. - С. 18.